Lietas arhīva Nr. CA-0239-20/10
ECLI:LV:KUAT:2020:1112.C30482419.6.S
Lieta Nr.C30482419

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2020.gada 12.novembrī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese: Zaiga Zaiceva
un tiesneši Linda Vēbere un Judīte Mauliņa
ar sekretāri Elīnu Ansuli

izskatīja atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā civillietu /pers. A/ (*/pers. A/*) prasībā pret Luminor Bank AS par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, nepatiesu ziņu atsaukšanu un atvainošanos sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 15. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ cēlis tiesā prasību pret Luminor Bank AS (turpmāk Banka) lūdzot piedzīt no atbildētājas par labu prasītājam zaudējumus 131 392,58 EUR un atlīdzību par morālo kaitējumu 50 000 EUR, uzlikt par pienākumu atbildētājai izdot un publicēt nepatiesu ziņu atsaukšanas un atvainošanās vēstuli, kurā Banka paziņo, ka laika posmā no 2008.gada 19.marta līdz 2017.gada 24. maijam prasītājam piederošām ¼ domājamām daļām uz nekustamo īpašumu /adrese A/, tika nepamatoti reģistrētas divas hipotēkas, pamatojoties uz Bankas un /pers. I/ (*/pers. I/*) prettiesiski noslēgto 2008.gada 27.oktobra Ķīlas līgumu Nr.5121/8G001 un 2008.gada 19.marta Ķīlas līgumu Nr.1286/8G001 ar tā grozījumiem, Banka atvainojas prasītājam par tās rīcības rezultātā piemērotajiem īpašuma tiesību aprobežojumiem. Dokumenta oriģinālu Banka adresē prasītājam un nosūta pa pastu ierakstītā sūtījumā uz prasītāja adresi, dokumenta kopija publicējama Bankas mājas lapā Latvijā sabiedrībai pieejamā vietā un atrodas tur vismaz desmit gadus no publicēšanas brīža.

[1.1] 2007.gada 20.septembrī starp prasītāju un /pers. I/ noslēgts pirkuma līgums, saskaņā ar kuru prasītājs no /pers. I/ nopircis ¼ domājamo daļu no zemesgabala. Īpašums iegādāts divģimeņu rindu māju būvniecībai.

Pirkuma līgumā puses vienojās parakstīt nostiprinājuma lūgumu pircēja īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā, pilnvarojot to veikt pārdevēju. /pers. I/ savu pilnvarnieka uzdevumu nav izpildījis, jo prasītāja īpašuma tiesības uz īpašumu zemesgrāmatā nav nostiprinājis.

Tāpat 2007.gada 20.septembrī starp prasītāju un SIA /Nosaukums B/, kuras vienīgais dalībnieks un valdes loceklis bija /pers. I/, noslēgts celtniecības līgums par mājas būvniecību uz prasītāja iegādātā zemesgabala.

[1.2] Prasītājs celtniecības kompānijai samaksāja par mājas izbūvi, tomēr izlietot savas īpašuma tiesības nevarēja, jo nekustamā īpašuma pārdevējs, prasītājam nezinot, vienojies ar atbildētāju par prasītājam pārdotā īpašuma ieķīlāšanu.

Atbildētāja zināja, ka īpašums ir pārdots prasītājam, bet tik un tā ķīlu pieņēma.

Prasītājs gandrīz 10 gadu nevarēja brīvi rīkoties ar savu īpašumu, nodot jaunbūvi ekspluatācijā, ieķīlāt to, tādējādi cietis zaudējumus. Atbildētājas pretlikumīgā rīcība atzīta ar spēkā stājušos Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu un 2017.gada 8.septembra papildspriedumu lietā Nr.C04417210.

Tikai pēc spriedumu spēkā stāšanās atbildētāja dzēsa visas ķīlas tiesības uz prasītājam piederošo īpašumu.

[1.3] Prasītājs norāda, ka laika posmā no 2008.gada 10.marta līdz 2017.gada 24.maijam atbildētāja nodarījusi prasītājam zaudējumus 131 392,58 EUR apmērā.

Tāpat Bankas prettiesiskās darbības ir radījušas prasītājam morālas ciešanas, nepārtraukti veltot līdzekļus un uzmanību tiesas procesiem. Prasītāja ieskatā atlīdzība par morālā kaitējumu novērtējama un piedzenama 50 000 EUR apmērā.

Prettiesiskas ķīlu reģistrēšanas rezultātā prasītāja uzticības reitings pret citiem potenciāliem kreditoriem un sadarbības partneriem ir iedragāts. Tas aizskāris prasītāja godu un cieņu un prasītājs vēlas lai atbildētāja ar publisku vēstuli šīs ziņas atsauc un izsaka atvainošanos prasītājam.

[2] Ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 15.aprīļa spriedumu prasība pilnībā noraidīta.

No prasītāja par labu atbildētājai piedzīti tiesāšanās izdevumi 4319,28 EUR.

[2.1] Spriedums motivēts ar šādiem argumentiem.

[2.1.1] Tiesa, nodibinājusi, ka 2007.gada 20.septembrī starp /pers. A/ kā pircēju un /pers. I/ kā pārdevēju noslēgts pirkuma līgums, saskaņā ar kuru prasītājs par 40 000 EUR nopircis nekustamo īpašumu – 1/4 domājamo daļu no /pers. I/ piederošā nekustamā īpašuma divģimeņu mājas būvniecībai.

[2.1.2] Dienā, kad noslēgts pirkuma līgums, starp prasītāju un SIA /Nosaukums B/, kuras vienīgais dalībnieks un valdes loceklis bija /pers. I/, noslēgts celtniecības līgums par mājas būvniecību uz prasītāja iegādātā zemes gabala.

[2.1.3] Pēc līguma noslēgšanas, /pers. I/ ar Banku noslēdzis vairākus ķīlas līgumus – 2007.gada 25.oktobrī ķīlas līgums Nr.7858/7P19-1, 2008.gada 19.martā ķīlas līgumu Nr.1286/8GOO-1 un 2008.gada 27.oktobrī ķīlas līgums Nr.5121/8G00-1, bankas ķīlas tiesības (hipotēkas) nostiprinātas Ķekavas pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/.

[2.1.4] Prasītājs laikā no 2009.gada 17.novembra vairākkārt vērsies pie atbildētājas ar lūgumu dzēst ķīlas tiesības zemesgrāmatā uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu īpašuma.

[2.1.5] 2010.gada 23.jūlijā prasītājs Rīgas apgabaltiesā cēlis prasību pret /pers. I/ un AS "DnB banka" (šobrīd Luminor Bank AS) par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā un ķīlas līgumu atzīšanu par spēka neesošiem daļā, kas attiecas uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu no minētā nekustamā īpašuma.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 14.marta spriedumu prasība apmierināta daļā par /pers. A/ īpašuma tiesību

nostiprināšanu uz strīdus nekustamo īpašumu, prasība par 2007.gada 25.oktobrī noslēgtā ķīlas līguma Nr.7858/7P19-1 atzīšanu par spēkā neesošu daļā – noraidīta kā nepamatota.

[2.1.6] Bankas hipotēkas uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu no nekustamā īpašuma dzēstas 2017.gada 24.maijā.

[2.1.7] Bankas prasījums pret /pers. I/, kas bijis nodrošināts ar pirmo hipotēku pēc 2007.gada 25.oktobra ķīlas līguma, apmierināts un hipotēkai zudis pamats sakarā ar to, ka nekustamais īpašums pārdots.

[2.2] Ņemot vērā Civillikuma 1770., 1775., 1779., 1776.pantā paredzēto un novērtējot atbildētājas civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus, tā kā prasītāja un /pers. I/ noslēgtajā nekustamā īpašuma pirkuma līgumā paredzēts bez kāda nodrošinājuma visas nepieciešamās darbības nekustamā īpašuma reģistrācijai uz pircēja vārda veikt /pers. I/, tiesa atzinusi, ka prasītājs vieglprātīgi paļāvies uz pārdevēju un nav bijis pietiekami uzmanīgs, izdarot visu nepieciešamo, lai pasargātu savas intereses, līgumā paredzot kādus mehānismus, lai nodrošinātu to, ka pirkuma līguma summas samaksas gadījumā nostiprinājuma lūgums viņa īpašuma tiesību reģistrācijai tiktu iesniegts zemesgrāmatā.

[2.3] Tiesa novērtējusi, ka prasītājs nav vērsies tiesā ar citiem prasījumiem pret /pers. I/.

2019.gada 11.februārī (t.i., tajā pašā dienā, kad tiesā celta prasība izskatāmajā lietā) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā pēc /pers. I/ pieteikuma ierosināta viņa fiziskās personas maksātnespējas procesa lieta Nr.C30471219 un 2019.gada 18.februārī pasludināts maksātnespējas process, kura ietvaros prasītājs nav iesniedzis kreditora prasījumu.

[2.4] Vērtējot spriedumā civillietā Nr.C04417210 konstatēto, tiesa secinājusi, ka atbildētāja 2007.gada 25.oktobrī tiesiski noslēgusi ķīlas līgumu Nr.7858/7P19-1, paļaujoties uz zemesgrāmatu ierakstu ticamību un ķīlas devēja rakstisku apliecinājumu par visa īpašuma piederību viņam, un Bankas ķīlas tiesība ierakstīta zemesgrāmatā atbilstoši Civillikuma 1367., 1368.panta nosacījumiem.

Tā kā prasītāja īpašuma tiesības zemesgrāmatā nebija reģistrētas, strīds bija risināms tiesā, un atbildētāja nav atbildīga par lietas iztiesāšanas ilgumu civillietā Nr.C04417210.

Tiesa atzinusi, ka tā kā 2007.gada 25.oktobra ķīlas līgums, kas noslēgts starp /pers. I/ un Banku, uz kā pamata nostiprināta pirmā hipotēka, nav atzīts par spēkā neesošu, atbildētāja ir bijusi labticīga ķīlas ņēmēja.

Līdz ar to, ņemot vērā, ka Civillikuma 1297.panta nosacījumi aizliedz nodibināt ķīlas tiesību uz nekustamas lietas daļu vai uz vienam kopīpašniekam piederošas daļas daļu, prasītājs nemaz nebūtu varējis atkārtoti ieķīlāt savu domājamo daļu no nekustamā īpašuma, kā norādīts prasībā. Nespēja atkārtoti ieķīlāt nekustamo īpašumu pati par sevi nevar radīt zaudējumus un nav pamata uzskatīt, ka īpašuma ieķīlāšana nestu peļņu.

Tiesa secinājusi, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, ka no īpašuma būtu iegūstami kādi augļi. Nav iesniegti nekādi īpašuma novērtējumi un pierādījumi, ka prasītājam būtu bijuši iecerēti peļņu nesoši darījumi un līdz ar to nav pamata konstatēt atrauto peļņu.

Tiesa atzinusi, ka lietā ir pierādīts, ka Banka 2007.gada 25.oktobrī, noslēdzot ar /pers. I/ ķīlas līgumu Nr.7858/7P19-1, nav zinājusi, ka ķīlas devēja tiesības uz lietu ir aprobežotas, un tādējādi Banka atzīstama par labticīgu ieguvēju.

Izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus kopumā, tiesa nekonstatē zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumus attiecībā pret atbildētāju, jo nav konstatēta atbildētājas prettiesiska rīcība, pierādīts pieprasīto zaudējumu apmērs negūtai peļņai, un cēloniskais sakars starp atbildētājas rīcību un radītajām sekām, tādēļ prasība šajā daļā atzīsta par nepamatotu un noraidāmu.

[2.4] Novērtējot prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, tiesa ņēmusi vērā Civillikuma 1635.pantā paredzēto, judikatūrā paustās atziņas un juridiskajā literatūrā norādīto un secinājusi, ka lietā nav iesniegti nekādi pierādījumi un nav konstatējami salīdzināmi apstākļi, kas ļautu vērtēt prasītāja godu un reputāciju sabiedrībā vai to samazinājumu ko būtu ietekmējusi atbildētāja ar savām darbībām.

Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka trauksmes stāvokli prasītāja sievai /pers. K/ būtu izraisījusi atbildētājas rīcība vai jebkādi citi pierādījumi, no kā tiesa varētu pamatoti novērtēt personai nodarītu morālu kaitējumu.

Civillietā Nr.C04417210 prasītājam radītie izdevumi advokātu pakalpojumu apmaksai ir ar lietas vešanu konkrētajā civillietā saistīti izdevumi, kuru atlīdzināšana noteikta Civilprocesa likumā noteiktā kārtībā.

Līdz ar to, tiesa atzinusi, prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzību 50 000 EUR par nepamatotu un noraidāmu.

[2.5] Attiecībā uz prasību daļā par nepatiesu ziņu atsaukšanu un atvainošanos, ievērojot Civillikuma 1635., 2352.[1] panta nosacījumus, kā arī judikatūrā norādīto, tiesa atzinusi, ka tā kā prasītājs nav pierādījis atbildētājas nodarītu morālo kaitējumu prasītāja prasība pret Banku daļā par nepatiesu ziņu atsaukšanu un atvainošanos ir atzīstama par nepamatotu un noraidāmu.

[3] Par šo tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis prasītājs, samazinot savu prasījumu par morālo kaitējumu līdz 1000 EUR.

[3.1] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka atbildētājas prettiesiskā rīcība, noslēdzot ķīlas līgumus pretēji prasītāja kā kopīpašnieka likumīgajām interesēm, ir konstatēta jau ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu un 2017.gada 8.septembra papildspriedumu civillietā Nr.C04417210, tāpēc saskaņā ar Civilprocesa likuma 96.panta otro daļu un 205.panta piekto daļu atbildētājas prettiesiskās darbības fakts šajā lietā tiesai nebija vēlreiz jāpārvērtē, bet atbildētājas prettiesiskā darbība jākonstatē.

Tiesa nepamatoti atbildētājas rīcību attaisnojusi ar zemesgrāmatu ierakstu publiskās ticamības principu, jo šāds secinājums ir pretrunā spriedumā lietā Nr.C04417210 atzītajam.

Civillikuma 1297.pants attiecas uz ķīlas tiesības ierobežojumiem, bet ne uz tās izbeigšanu. Atbildētājai, bija iespēja atteikties no ķīlas tiesības uz prasītājam piederošo domājamo daļu saskaņā ar Civillikuma 1313.pantu.

Ir pierādīts, ka 2008.gada 6.martā atbildētāja uzzināja par ¼ domājamās daļas pārdošanu prasītājam un prasītājs vērsās pie atbildētājas ar lūgumiem rast risinājumu, savukārt atbildētāja atteicās šo jautājumu risināt. Attiecībā par 2007.gada 25.oktobra ķīlas līgumu, kurš sākotnēji tika noslēgts likumīgi, bankas nelabticīgā, tātad prettiesiskā rīcība izpaudās tajā, ka uzzinot par otru kopīpašnieku, atbildētāja atteicās piekrist prasītāja īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā un atteicās grozīt ķīlas līgumu, lai dzēstu hipotēku uz prasītājam piederošo daļu.

Kaut arī tiesvedības ilgums nav atkarīgs no atbildētājas, tai ir jāatbild par sekām, kas radušās nelikumīgu hipotēku nodibināšanas dēļ.

[3.2] Par tiesas norādīto, ka nav celta cita prasība pret /pers. I/, apelācijas sūdzībā norādīts, ka prettiesisko darbību veica ne tikai /pers. I/ bet arī atbildētāja. Atbildētāja kā profesionālis hipotekāro darījumu veikšanā ir tik pat līdzvainīga par prasītājam nodarītajiem zaudējumiem, kā /pers. I/. Turklāt prasītājs jau 2009.gada 26.novembrī par /pers. I/ rīcību vērsās policijā ar lūgumu uzsākt kriminālprocesu. Kriminālprocesā prasītājs tika atzīts par cietušo, tomēr 2012.gada 23.februārī kriminālprocess tika izbeigts. Civillietā Nr.C04417210 no /pers. I/ tika piedzīti tiesāšanās izdevumi, tomēr piedziņa nav bijusi iespējama.

[3.3] Prasītāja ieskatā, Latvijas tiesību sistēmā un deliktu tiesību interpretācijā pastāv pārlieku ierobežota pieeja zaudējumu atlīdzības prasību apmierināšanai, padarot prasītājam zaudējumu pierādīšanas nastu nepamatoti detalizētu un gandrīz neiespējamu.

Prasītājs uzskata, ka šajā lietā zaudējumu esamības konstatēšanai jāraugās uz prasītāja ieguldīto un aprobežoto kapitālu pēc būtības – vai jebkurš saprātīgs kapitāla pārvaldītājs, iztērējot 181 181, 84 EUR par aktīva iegādi, aptuveni desmit gadu laikā no šāda aktīva būtu varējis gūt peļņu.

Tāpat prasītājs uzskata, ka Latvijā ir jāveido tiesu prakse un judikatūra, kurā atzīstama zaudējumu prezumpcija 6% apmērā gadā no prettiesiski iesaldēta vai aprobežota aktīva, un nekādi darījumi, kuri prasītājam nav izdevušies nebūtu jāpierāda.

Prasītājs veic darījumus nekustamo īpašumu jomā sava kapitāla pavairošanai. Gadījumā, ja nebūtu atbildētājas prettiesiskās rīcības, tad prasītājs

būtu varējis gūt peļņu, jau 2009.gadā izveidojot nekustamo īpašumu Francijā daudz lētāk, nekā to prasītājs uzsācis darīt šobrīd, un gūt peļņu no īres maksas. Līdz ar to prasītājam ir radīti zaudējumi vismaz likumisko 6% procentu apmērā, līdz ar to prasītāja prasība par zaudējumu piedziņu 131 392,58 EUR ir pamatota.

[3.4] Ņemot vērā, ka prasītājam ir radīti zaudējumi, ir pašsaprotami, ka šādas finanšu problēmas ir radījušas prasītājam un viņa ģimenei nozīmīgu stresu un pārdzīvojumus vairāk kā 10 gadu garumā. Stress nav tikai mazsvarīgas neērtības, bet gan pietiekami būtisks, lai radītu būtiskus emocionālus pārdzīvojumus un ciešanas.

Tiesai jāņem vērā, ka neviens ārsts medicīnas dokumentos par stresu un trauksmi nav tiesīgs norādīt, kuras personas rezultātā tas radies.

Prasītājs uzskata, ka atbildētājas prettiesiskā darbība un prasītājam nodarītais morālais kaitējums ir pierādīts, tādēļ līdz gan piedzīt kaitējuma atlīdzību, gan noteikt atbildētājai pienākumu publicēt atvainošanos prasītājam.

Motīvu daļa

[4] Pārbaudījusi pierādījumus, noklausījusies pušu paskaidrojumus, tiesas kolēģija uzskata, ka prasība pamatota un apmierināma daļēji.

[4.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu, apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Apelācijas sūdzībā apstrīdēti pirmās instances tiesas secinājumi gan par atbildētājas prettiesiskas, vainojamas rīcības nekonstatēšanu, gan attiecībā uz secinājumiem par zaudējumu esamību, gan morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākuma nekonstatēšanu.

[4.2] Atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta noteikumiem, tiesas kolēģija konstatē, ka lietā strīds nepastāv par turpmāk nodibinātajiem faktiem.

[4.2.1] 2007.gada 20.septembrī starp /pers. A/ kā pircēju un /pers. I/ kā pārdevēju noslēgts pirkuma līgums, saskaņā ar kuru prasītājs par 40 000 EUR nopircis nekustamo īpašumu – 1/4 domājamo daļu no /pers. I/ piederošā nekustamā īpašuma - zemes gabala 0,02002 ha platībā, kas atrodas /adrese/. Zemesgabals iegādāts divģimeņu mājas būvniecībai.

Pirkuma līgumā puses vienojušās parakstīt nostiprinājuma lūgumu pircēja īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā, pilnvarojot to veikt pārdevēju /pers. I/. /pers. I/ no pirkuma līguma izrietošās saistības un pilnvarnieka uzdevumu nav izpildījis.

[4.2.2] 2007.gada 20.septembrī starp prasītāju un SIA /Nosaukums B/, kuras vienīgais dalībnieks un valdes loceklis bija /pers. I/, noslēgts celtniecības līgums par mājas būvniecību uz prasītāja iegādātā zemes gabala. SIA /Nosaukums B/ izrakstījusi prasītājam rēķinus par mājas celtniecību, saskaņā ar kuriem veikti avansa maksājumi un uzsākta būvniecība.

[4.2.3] Pēc līguma noslēgšanas, /pers. I/ ar Banku noslēdzis vairākus ķīlas līgumus – 2007.gada 25.oktobrī ķīlas līgums Nr.7858/7P19-1, 2008.gada 19.martā ķīlas līgumu Nr.1286/8GOO-1 un 2008.gada 27.oktobrī ķīlas līgums Nr.5121/8G00-1.

Noslēgtajos ķīlas līgumos ķīlas devējs /pers. I/ apliecinājis, ka viņš ir ķīlas priekšmeta īpašnieks un viņam ir tiesības ar ķīlas priekšmetu brīvi rīkoties, ķīlas priekšmets nav nevienam citam atsavināts, ir brīvs no trešo personu prasījumiem un nav apgrūtināts ar lietu tiesībām.

Pamatojoties uz noslēgtajiem ķīlas līgumiem, Bankas ķīlas tiesības (hipotēkas) nostiprinātas Ķekavas pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/.

[4.2.4] Prasītājs vairākkārt vērsies pie atbildētājas ar lūgumu dzēst ķīlas tiesības zemesgrāmatā uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu īpašuma, bet tā kā ķīlas tiesības nav dzēstas, 2010.gada 23.jūlijā prasītājs Rīgas apgabaltiesā cēlis prasību pret /pers. I/ un AS "DnB banka" (šobrīd Luminor Bank AS) par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā un ķīlas līgumu atzīšanu par spēka neesošiem daļā, kas attiecas uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu no minētā nekustamā īpašuma.

[4.2.5] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 14.marta spriedumu prasība apmierināta daļā par /pers. A/ īpašuma tiesību nostiprināšanu uz strīdus nekustamo īpašumu, nolemjot nostiprināt Ķekavas pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/ prasītāja īpašuma tiesības uz ¼ domājamo daļu no nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./kadastra numurs/, kas atrodas /adrese/, un sastāv no zemes gabala 0,2002 ha platībā un ekspluatācijā nenodotas divģimeņu dzīvojamās mājas.

Prasītāja īpašuma tiesības zemesgrāmatā nostiprinātas 2011.gada 7.jūnijā. Pārējā daļā tiesvedība turpinājusies.

Prasība par /pers. I/ un Bankas 2007.gada 25.oktobrī noslēgtā ķīlas līguma Nr.7858/7P19-1 atzīšanu par spēkā neesošu daļā – noraidīta kā nepamatota, jo lietā nav iesniegti pierādījumi, ka Banka būtu zinājusi par nekustamā īpašuma ¼ domājamās daļas atsavināšanu prasītājam pirms 2008.gada 5.marta.

Gan Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 24.aprīļa spriedums, gan 2017.gada 8.septembra papildspriedums stājušies spēkā 2018.gada 14.martā.

[4.2.6] Banka hipotēkas uz prasītājam piederošo ¼ domājamo daļu no nekustamā īpašuma dzēsusi 2017.gada 24.maijā.

Bankas prasījums pret /pers. I/, kas bijis nodrošināts ar pirmo hipotēku pēc 2007.gada 25.oktobra ķīlas līguma, apmierināts un hipotēkai uz /pers. I/ piederošajām ¾ domājamām daļām zudis pamats sakarā ar to, ka nekustamais īpašums pārdots izsolē.

Pamatojoties uz Rīgas rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas 2016.gada 8.decembra lēmumu Nr.C61037716, /pers. I/ īpašuma tiesības uz ¾ domājamām daļām no nekustamā īpašuma izbeigusies un īpašuma tiesības zemesgrāmatā nostiprinātas SIA „Salvus".

[5] Civilprocesa likuma 192.pants nosaka, ka tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

Senāta 2015. gada 6. oktobra spriedumā lietā SKC-223 (Nr.C29761210) atzīts, ka prasība ir procesuāls līdzeklis, ar kuru persona ierosina civiltiesiska strīda izskatīšanu un ir divi prasības elementi – priekšmets un pamats. Prasības priekšmetu veido prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību pārbauda tiesa, izskatot lietu pēc būtības. Ar prasības priekšmetu saprot arī to tiesisko stāvokli, uz ko šis prasījums ir vērsts, tas ir, uz zināma tiesiskā statusa pastāvēšanas atzīšanu, zināmas rīcības uzlikšanu atbildētājam vai zināmu tiesisko attiecību grozīšanu vai izbeigšanu. Citiem vārdiem, prasītāja prasījums pret atbildētāju vienmēr izriet no strīda ar atbildētāju par aizskartajām vai apstrīdētājām civilajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Otru prasības elementu – pamatu – veido apstākļi, ar kuriem prasītājs pamato savu prasījumu, tas ir, juridiski fakti, ar kuriem tiesību normas hipotēze saista strīda pušu materiāltiesiskās attiecības esamību, grozīšanos vai izbeigšanos.

Prasība celta par zaudējumus 131 392,58 EUR un par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu un uzlikt par pienākumu atbildētājai izdot un publicēt nepatiesu ziņu atsaukumu, pamatojoties atbildētājas rīcību vairāku gadu garumā prettiesiski apgrūtinot prasītāja īpašumu, uz prettiesiski noslēgtiem Ķīlas līgumiem.

[6] Civillikuma 1770. pants noteic, ka zaudējums ir mantiski novērtējams pametums.

Tiesību doktrīnā, atklājot minētās tiesību normas saturu, atzīts – mūsdienu valodā ar jēdzienu "zaudējums" saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī peļņas atrāvumu, papildu izdevumus vai citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas (sk. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. - Rīga: Mans Īpašums, 1998, 267.lpp.*).

Savukārt, atbilstoši Civillikuma 1771., 1772. pantam, jāatlīdzina ir tikai jau cēlies, faktiski pastāvošs zaudējums, kas var būt cietušās personas tagadējās mantas samazinājums vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

Zaudējumu atlīdzības pienākums neizriet vienīgi no paša nodarīšanas fakta, bet gan iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojuma darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību (sk. *K.Torgāns. Saistību tiesības I daļa. Rīga, 2006., 209.lpp.)*.

Senāta 2017. gada 28. novembra spriedumā lietā SKC-376 (Nr.C27147414) norādīts, ka tiesai, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, jānoskaidro, vai lietā pastāv tāds pierādījumu kopums, kas apliecina likumā paredzētos priekšnosacījumus zaudējumu piedziņai esamību, t.sk., vai lietā ir konstatējama:

-atbildētāja prettiesiska vainojama rīcība (darbība vai bezdarbība);

- zaudējumu esamība un to konkrēts apmērs;

-cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un nodarītajiem zaudējumiem.

Turklāt, lai noskaidrotu lietas apstākļus, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā, tiesai jāņem vērā, ka prasītājam jāpierāda:

tiesību aizskārums, ar ko viņam nodarīti zaudējumi (sk. Civillikuma 1635. pantu);

ar šo tiesību aizskārumu nodarīto zaudējumu apmērs (sk. Civillikuma 1779. pantu);

Savukārt, atbildētājam jāpierāda:

- ka viņš nav vainojams zaudējumu nodarīšanā (sk. Civillikuma 1636. pantu un 1638. pantu);
- vai ka prasītājs pats vainīgs pie zaudējumu nodarīšanas, jo nav ievērojis pienācīgu rūpību (sk. Civillikuma 1646. pantu un 1776. pantu);
- vai ka prasītājs pats rīkojies ļaunā nolūkā (sk. Civillikuma 1642. pantu).

[6.1] Pēc vispārēja noteikuma civilprocesā strīds vienmēr saistās ar noteiktām civiltiesiskām interesēm, kuru dēļ puse vai lietas dalībnieks ir ieinteresēts tiesai pierādīt tos faktiskos apstākļus, uz kuriem tiek pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi (sk. sal. Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu). Prasītājs cenšas panākt tā tiesiskā stāvokļa, kāds pastāvēja prasības celšanas laikā, grozīšanu, turpretim atbildētājs to nevēlas, jo viņam prasības iesniegšanas brīdī pastāvošie faktiskie apstākļi ir labvēlīgi. Tādējādi *onus probandi* (pierādīšanas pienākums) vispirms gulstas uz prasītāju, kurš griežas tiesā ar lūgumu aizsargāt aizskartās tiesības. Līdz brīdim, kamēr prasītājs nav pierādījis prasību (savu prasījumu pamatotību), atbildētājam nekas nav jāpierāda, viņš var prasību noliegt bez jebkādiem pierādījumiem. Pierādīšanas pienākums atbildētājam rodas ar to brīdi, kad prasītājs ir pierādījis savu prasību. Respektīvi, prasītājs nevar balstīties uz pieņēmumu, ja viņš nevar pierādīt savu prasījuma pamatotību, tad atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība, un ja viņš to nepierādīs, prasība ir jāapmierina.

Rezumējot iepriekš minēto, secināms, ka, tā kā, ceļot prasību, prasītājs cenšas atjaunot savas tiesības, kuras atbildētājs ir aizskāris vai panākt apstrīdēto tiesību atzīšanu, tad prasītājam arī jāpierāda, ka:

1) viņam ir šādas tiesības (prasības aktīvais pamats);

2) atbildētājs šīs tiesības aizskāris vai apstrīd (prasības pasīvais pamats).

Neatkarīgi no prasības pamata prasītājam jāpierāda arī prasības apmērs (sk. *Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 340.-343.lpp., kā arī A.Līcis. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Prof. K.Torgāna zinātniskā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 72.- 73.lpp.*).

Turklāt, tā kā puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā (sk. Civilprocesa likuma 10.pantu), tad pušu strīdīgās attiecības tiesai jāizvērtē pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas tiesai, un vienīgi šie dati ir tiesai nepieciešamais procesuālais pierādījumu materiāls, kuru tā pārbauda un novērtē (sk. *sal. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 235.lpp*.) – (*sk. Senāta 2016.gada 21.jūnija spriedums lietā SKC-163/2016 (lieta Nr. C37063012)*).

[6.2] Tiesas kolēģija atzīst, ka lietā tiek konstatēta gan atbildētājas prettiesiska vainojama rīcība, nedzēšot ķīlas tiesības atzīmi (bezdarbība) kopš 2011.gada 7.jūnija turpmāk minēto apsvērumu dēļ, gan zaudējumu esamība un cēloniskais sakars.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 96.panta otrajai fakti, kas nodibināti ar spēkā stājušos spriedumu vienā civillietā, nav no jauna jāpierāda, iztiesājot citas civillietas, kurās piedalās tās pašas puses, līdz ar to nav pamatots atbildētājas iebildums, ka civillietā Nr.C04417210 nodibinātie fakti ir jānošķir no izskatāmās lietas.

Satversmes 105.panta pirmais un trešais teikums noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.

[6.3] Tiesas kolēģija ņem vērā, ka ar Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu un 8.septembra papildspriedumu lietā Nr.C04417210 ir nodibināts fakts, ka atbildētāja kopš 2008.gada 6.marta bija informēta par prasītāja tiesībām uz ¼ daļu no īpašuma, kuru /pers. I/ izmantoja savu saistību nodrošināšanai, tādēļ arī prasība daļā par 2007.gada 25.oktobra noslēgtā ķīlas līguma Nr.7858/7P19-1 atzīšanu par spēkā neesošu tika noraidīta, savukārt, prasība par 2008.gada 19.marta ķīlas līguma Nr.1286/8G00-1 un tā 2008.gada 27.oktobra grozījumu atzīšanu par spēkā neesošiem daļā par prasītājam piederošās ¼ domājamās daļas no nekustamā īpašuma, ieķīlāšanu tika atzīta par pamatotu un apmierināta tieši tā iemesla dēļ, ka tiesa bankas rīcību pēc 2008.gada 6.marta atzinusi par nelabticīgu, kas nebauda aizsardzību.

Lietas izskatīšanas laikā apelācijas instances tiesā prasītāja pārstāvim izskaidrots, ka lietā neatrodas strīdus nekustāmā īpašuma pirkuma līgums, kā arī izskaidrots, ka līguma neesamības gadījumā, tiesai nav iespējams pārliecināties vai tas ir bijis notariālā akta veidā. Tādēļ atbildētājas apgalvojums, ka pirkuma līgums, kas nodots bankas rīcībā nav bijis notariāla akta formā līdz ar ko bankai nebija pamata piešķirt tam ticamību, bet gan paļauties uz ierakstiem zemesgrāmatā, atzīstams par pamatotu.

[6.4] Tiesas kolēģija atzīst arī, ka par laiku līdz 2011.gada 7.jūnijam, kad prasītāja īpašuma tiesības tika nostiprinātas zemesgrāmatā, būtiski ir noskaidrot, ko prasītājs kā cietušais ir darījis, lai nodrošinātu savu iegūto tiesību uz īpašumu nostiprināšanu zemesgrāmatā ar visām no tā izrietošām sekām, jo atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 1.panta otrajam teikumam, zemesgrāmatas ir visiem pieejamas un to ierakstiem ir publiska ticamība.

Civillikuma 1776. pants noteic, ka cietušais nevar prasīt atlīdzību, ja viņš pats varējis zaudējumu novērst, ievērojot pienācīgo rūpību (1646.p.). Izņēmums no šā noteikuma pielaižams tikai ļaunprātīga tiesību aizskāruma gadījumā.

Cietušajam ir tiesības prasīt to zaudējumu atlīdzību, no kuriem tam nav bijis iespējams izvairīties, veicot šā panta pirmajā daļā minētos pasākumus, taču tiesību aizskārēju var atbrīvot no atbildības tikai tad, „ja cietušā vaina ir zaudējumu galvenais cēlonis, respektīvi, viņa vaina ir pārsvarā" (sk. *Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības.-Rīga: Latvijas Juristu biedrība, 1996, 143.lpp.)*.

Jēdziens „saprātīgs" tiesību normā ir atklāts un tā satura konkretizācija atstāta tiesību piemērotāja ziņā.

[6.5] Saskaņā ar Civillikuma 994.panta noteikumiem, par nekustama īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemes grāmatās. Līdz ierakstīšanai zemes grāmatās nekustama īpašuma ieguvējam pret trešām personām nav nekādu tiesību: viņš nevar izlietot nevienu no priekšrocībām, kas saistītas ar īpašumu, un viņam jāatzīst par spēkā esošu visa uz šo nekustamo īpašumu attiecošās tās personas darbība, kura pēc zemes grāmatām apzīmēta par šā īpašuma īpašnieku. Tomēr viņam ir tiesība nevien prasīt atlīdzību par visu uz nekustamo īpašumu attiecošos agrākā īpašnieka ļaunticīgo darbību, bet arī prasīt, lai pēdējais sper visus nepieciešamos soļus nekustamā īpašuma pārejas ierakstīšanai zemes

grāmatās (993.panta pirmā daļa).

Konkrētajā gadījumā tiesas kolēģija atzīst, ka cietušais līdz prasības par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā celšanai nav veicis saprātīgus pasākumus zaudējumu novēršanai, jo lietā ir nodibināts un strīds nepastāv par to, ka nekustāmā īpašuma pirkuma līgumā puses vienojušās parakstīt arī nostiprinājuma lūgumu pircēja īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā, pilnvarojot to veikt pārdevēju /pers. I/, kurš savu pilnvarnieka uzdevumu pilnvardevēja labā nav izpildījis, jo prasītāja īpašuma tiesības uz iegādāto īpašumu zemesgrāmatā nav nostiprinājis.

Kā pamatoti pirmās instances tiesa ņēmusi vērā, ka uz zemesgrāmatu publiskās ticamības principu norādījis arī V.Bukovskis, uzsverot, ka zemesgrāmatu publicitāte izteicas iekš tā, ka neviens nevar aizbildināties ar viņu satura nezināšanu. Šim principam ir ne tikai pozitīvs iespaids, piešķirot zemesgrāmatu ierakstam pozitīvu spēku, bet arī negatīvs – atņemot šai grāmatā neievestajām tiesībām saistošu spēku pret trešajām personām. Tādējādi saistība, kas ieraksta vai atzīmes veidā nav koroborēta zemesgrāmatā, rada tiesiskas sekas tikai darījuma dalībniekiem (sk. *Senāta 2010.gada 15.septembra lēmumu lietā Nr.SKC-1174/2010*).

Tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājs nav pierādījis, ka ir veicis nepieciešamās darbības savu īpašuma tiesību savlaicīgai nostiprināšanai zemesgrāmatā līdz 2010.gada 23.jūlijam, kad celta prasība Rīgas apgabaltiesā. Sarakste un telefoniska saziņa ar banku kopsakarībā ar šā sprieduma 6.3.punktā nodibināto faktu, tiesisko seku ziņā nevar tikt pielīdzināta tiesību koroborācijai.

Līdz ar to secināms, ka prasītājs vieglprātīgi paļāvies uz /pers. I/ un nav bijis pietiekami uzmanīgs, neizdarot visu nepieciešamo, lai pasargātu savas intereses, līgumā paredzot kādus mehānismus, lai nodrošinātu to, ka pirkuma līguma summas samaksas gadījumā nostiprinājuma lūgums viņa īpašuma tiesību reģistrācijai tiktu iesniegts zemesgrāmatā.

Prasītājam vajadzēja rēķināties, ka gadījumā, ja /pers. I/ īpašumtiesību pāreju nenostiprinās zemesgrāmatā, prasītājs lietu tiesību neiegūs un līdz īpašumtiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā viņam attiecībā pret jebkuru trešo personu nebūs nekādu priekšrocību, turklāt visas bijušā īpašnieka darbības būs viņam saistošas, bet savu privāto tiesību aizsardzības nolūkā prasītājam būs tiesība vērsties pret atsavinātāju vienīgi ar zaudējumu atlīdzības prasību.

[6.6] Tādējādi, kaut arī ar Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu un 8.septembra papildspriedumu lietā Nr.C04417210 par spēkā neesošiem tika atzīti 2008.gada 19.marta un 27.oktobra ķīlas līgumi, tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājs nevar prasīt atlīdzību par laiku līdz 2011.gada 7.jūnijam, jo viņš pats varējis zaudējumu novērst, ievērojot pienācīgo rūpību.

Savukārt, kopš 2011.gada 7.jūnija atbildētājai nav tiesiska pamata aizbildināties ar Civillikuma 994.pantā un Zemesgrāmatu likuma 1.pantā nostiprināto īpašuma piederības un publiskās ticamības principu, jo pamatojoties uz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 14.marta spriedumu lietā Nr.C04417210, /pers. A/ 2011.gada 7.jūnija nostiprinātas zemesgrāmatā īpašuma tiesības uz ¼ domājamo daļu strīdus īpašuma, jo spriedums šajā daļā spriedums netika pārsūdzēts. Turklāt, atbildētājai šis fakts bija zināms, jo banka bija civillietas Nr.C04417210 dalībniece.

Atbildētājas arguments par tiesvedības ilgumu Nr.C04417210, kādēļ tā 2008.gada 19.marta un 27.oktobra ķīlas tiesības uz prasītājam piederošo īpašumu dzēsusi tikai 2017.gada 24.maijā, arī nav atzīstams par pamatotu, j o spriedums daļā par prasītāja īpašuma tiesību nostiprināšanu tika izpildīts jau 2011.gada 7.jūnijā, nostiprinot prasītāja īpašuma tiesības zemesgrāmatā.

Līdz ar to, kopš šī datuma atbildētājai vairs nevarēja pastāvēt nekādas šaubas par divu minēto ķīlas līgumu tiesiskumu.

[6.7] Lai piemērotu Civillikuma normas par saistībām un prasījumiem no neatļautas darbības, tiesai jānoskaidro vai atbildētājas darbībās ir saskatāms nolūks vai saprātīgas personas rūpības trūkums, kas izpaudies neuzmanības veidā, turklāt jāņem vērā, ka persona nav atbildīga, ja spēj uzrādīt tiesiski nozīmīgus attaisnojumus, kas pierāda prasītās rūpības ievērošanu.

Civillikuma 1640. pants noteic pienākumu atlīdzināt kaitējumu par savu darbību, ja persona ir rīkojusies ļaunā nolūkā vai pieļāvusi neuzmanību, tādējādi, lai nodibinātu personas vainu, nepieciešams konstatēt vienu no šīm vainas formām.

Atbilstoši Civillikuma 1646. pantam par vieglu neuzmanību atzīstams tās rūpības un čaklības trūkums, kāda vispār jāievēro krietnam un rūpīgam saimniekam, savukārt saskaņā ar Civillikuma 1645. pantu neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām nekā par sava paša, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums vai bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi.

Zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā rupja neuzmanība pielīdzināma ļaunam nolūkam.

Civillikuma 1635. panta pirmās daļas pēdējo palīgteikumu „ciktāl *[nodarītāju]* var vainot" var izteikt arī citādi: ciktāl nodarītājam var kaut ko pārmest un viņš nespēj uzrādīt tiesiski nozīmīgus attaisnojumus [..]. No Civillikuma 1635., 1640., 1645., 1646. panta satura izriet plaši atzītā un jau romiešu tiesībās nostiprinātā pieeja, ka atbildība personai iestājas par darbību, kas izpaužas minimums personas neuzmanības formā [..]. Savukārt neuzmanība ir tad, ja konstatējams rūpības trūkums savās darbībās. Kur trūkst prasītās rūpības (konstatējama neuzmanība vai nolūks), tur personu var vainot un tātad seko atbildība, ja kaitējums ir cēloniskā sakarā ar darbību bez prasītās rūpības. Uzsvars ir likts uz vārdu „prasītā" rūpība, ar to domājot attiecīgos apstākļos juridiski nepieciešamo rūpību [..].Valdošā teorija civiltiesiskās atbildības teorijā paredz, ka prettiesiska rīcība ir cieši saistīta ar neuzmanības un nolūka jēdzieniem. Vainas koncepcijas ietvaros nav iespējams runāt par pret tiesisku rīcību, ja persona nepieļauj neuzmanību vai nolūku, jo šāda rīcība atbilst krietna un rūpīga saimnieka klauzulai, par ko atbildība nevar iestāties (sk. *K. Torgāns, J. Kārkliņš. Civiltiesiskās atbildības modeļi pēc ievainojamības pazīmes. Jurista Vārds, 2015. gada 8. septembris, Nr.35(887)*).

Tiesas kolēģija ņem vērā tiesību doktrīnā paustās atziņas, ka negatīvo seku paredzamība vērtējama vispārējas iespējamības līmenī, neizsverot, vai tiesību aizskārējs varēja un vai viņam vajadzēja paredzēt visas sekas, kas radīsies no pārkāpuma (..) vainas konstatēšanai pietiek, ja tiesību pārkāpējs apzinājies, ka viņa vilcināšanās novedīs pie saistības izpildes nokavējuma (..) Augstākā mērā vieglprātīga un nevērīga rīcība konstatējama pēc pretstatījuma vieglas neuzmanības raksturojumam. No šī viedokļa rupju neuzmanību var konstatēt tad, ja tiesību aizskārējs nav ne tikai izrādījis krietna un rūpīga saimnieka rūpību un čaklību un tātad nav veicis apstākļiem parasti atbilstošus pasākumus, lai nerastos tiesību pārkāpums, bet nav vispār neko darījis vai veicis tikai dažus nebūtiskus, formālus pasākumus, lai pārkāpums nenotiktu, vai, kaut arī nevēlēdamies negatīvās sekas, tomēr ignorējis drošības pasākumus (sk. *Civillikuma komentāri Saistību tiesības (1401.-2400.p.), prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, Mans īpašums, Rīga, 2000, 150.-151.lapa*).

Lietas izskatīšanas laikā atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus vai minējusi savas rīcības piemērus, kas būtu par pamatu atzinumam, ka atbildētāja laikā no 2011.gada 7.jūnija līdz 2017.gada 24.maijam savās pašas lietās nerīkojās rūpīgāk kā prasītāja tiesību pārkāpuma gadījumā. Turklāt, atbildētāja ir kredītiestāde un tās darbības viena no pamatfunkcijām ir veicēja kredītu izsniegšana, tādēļ tiesas kolēģija atzīst, ka no kredītu izsniegšanas izrietošajās tiesiskajās attiecībās tā ir uzskatāma par lietpratēju, tādējādi, no kura saprātīgi tiek sagaidīta pienācīgā rūpība.

Līdz ar to atbildētājas rīcība laikā no 2011.gada 7.jūnija līdz 2017.gada 24.maijam ir uzskatāma par prettiesisku un prasītāja tiesības aizskarošu.

[6.8] Atbilstoši Civillikuma 1315. un 1316.pantam, ar ieķīlāšanu neizbeidzas ieķīlātāja īpašuma tiesība uz ieķīlāto lietu. Ieķīlāto nekustamu lietu viņš joprojām var valdīt un lietot, kamēr labprātīgi nenodod to valdīt un lietot ķīlas ņēmējam vai kamēr viņu uz to nepiespiež tiesas ceļā. Ieķīlātājs attiecībā uz viņa ieķīlāto lietu var izlietot visas īpašnieka tiesības, to starpā arī tiesību celt īpašuma prasību, ciktāl tā vispār pielaižama

(1065. un 1066. p.) un nesaduras ar ķīlas ņēmēja tiesību.

Līdz ar to secināms, ka ieķīlātās lietas īpašniekam saglabājas tiesība lietot un valdīt savu īpašumu tikai ciktāl tā vispār pielaižama (1065. un 1066. p.) un nesaduras ar ķīlas ņēmēja tiesību.

Savukārt, atbilstoši Civillikuma 927. un 1036. pantam, īpašnieks ir persona, kurai ir pilnīgas varas tiesības pār lietu, t.i., tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamos labumus, ar to rīkoties.

Tiesas kolēģija atzīst, ka pamatoti prasītājs norādījis, viņš jau kopš 2008.gada sākuma sarakstē ar banku bija piedāvājis samaksāt nepieciešamo summu, lai dzēstu 2007.gada 25.oktobra hipotēku, tādējādi atbrīvojot savu īpašumu no apgrūtinājuma un padarot iespējamu sava īpašuma civiltiesisko apriti.

Pretēji atbildētājas apgalvojumiem, ka prasītājs varējis netraucēti lietot savu īpašumu, tiesas kolēģija ņem vērā, ka lietā strīds nepastāv par tādu faktu, ka prasītājam bija liegta iespēja pat dzīvot savā īpašumā, to ieķīlāt, atsavināt, izīrēt u.tml., jo atbildētājas prettiesiskas rīcības dēļ viņam nebija iespējams nodot ekspluatācijā savu īpašumu.

[7] Katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis (Civillikuma 1779.pants). Zaudējumu atlīdzība ir universāls, vispārēja priekšraksta veidā noteikts tiesiskās aizsardzības līdzeklis. Zaudējumu atlīdzināšana cietušajam ir galvenais civiltiesiskais līdzeklis tiesību aizskāruma mantisko seku novēršanai. Tās mērķis ir nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku tāda stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu bijis tad, ja aizskārums nebūtu noticis (sk. *Kalvis Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra, Rīga., 2006, 237.-238.lpp.*).

[7.1] Civillikuma 1786.pants noteic, ka novērtējot zaudējumus, jāievēro nevien galvenās lietas un tās piederumu vērtība, bet arī pamet̄ums, kas netieši nodarīts ar zaudējuma nesēju notikumu, un atrautā peļņa.

Prasītājs sev nodarīto zaudējumu konstatēšanai par pamatu ņem strīdus nekustamajā īpašumā ieguldīto naudas summu (īpašuma iegāde un celtniecība) - 181 181, 84 EUR, piemērojot prezumpciju 6% apmērā gadā no prettiesiski iesaldētā vai aprobežotā aktīva, ar ko nebija iespējams veikt nekādus darījumus aptuveni desmit gadu laikā, tādējādi aprēķinot, ka šāds ierobežojums ir 131 392,58 EUR.

Prasītājs uzsver, ka netiek prasīta atrautā peļņa, bet gan zaudējumi, kas radušies saistībā ar nekustāmā īpašuma - zemes iegādē un mājas celtniecībā ieguldītajiem līdzekļiem 181 181,84 EUR, no kuriem tieši atbildētājas vainas dēļ prasītājs neguva kapitāla atdevi, jo atbildētājas prettiesiskas rīcības rezultātā prasītājam aptuveni desmit gadu garumā liegta iespēja brīvi rīkoties ar savu īpašumu, nodot to ekspluatācijā, ieķīlāt, lai saņemtu kredītu, par kuru nopirkt jaunu īpašumu no kura gūt atdevi, proti, prasītājam bija liegta iespēja īstenot pilnīgas varas tiesības pār īpašumu.

Civillikuma 1772.pants noteic, ka jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

Sagaidāmās peļņas atrāvums (zudušais labums, negūtā peļņa) ir lielums, kas raksturo pietiekami droši paredzamas peļņas samazinājumu sakarā ar tiesību aizskārumu tās apmēra noteikšana galvenokārt balstās uz ekonomiskiem aprēķiniem, ņemot vērā dažādus tirgus faktorus, kas konkrētos apstākļos var palielināt vai samazināt peļņu (sk. *Kalvis Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra, Rīga., 2006, 242.lpp.*).

Tādēļ nepamatots ir atbildētājas iebildums, ka prasītājs vēlas saņemt atrauto peļņu, jo prasītājs tieši ir uzsvēris, ka Civillikuma 1788.pantā noteikto, ka, kad nav termiņa samaksāti naudas parādi, kreditors var prasīt kā atlīdzību par atrauto peļņu tikai likumiskos procentus, ja vien viņš nevar noteikti pierādīt, ka viņa ciestie zaudējumi pārsniedz šo procentu summu, ir izmantojis zaudējumu apmēra aprēķināšanai, nevis tas ir prasības pamats.

Turklāt, par pilnīgi nepamatotu atzīstams pirmās instances tiesas secinājums, ka īpašuma ieķīlāšana un kredīta saņemšana tikai apgrūtinātu prasītāja īpašumu un radītu zaudējumus, jo šāds secinājums nav pamatots. Tikpat iespējams, ka prasītājs, saņemot kredītu, būtu to ieguldījis veiksmīgā projektā un guvis peļņu.

Līdz ar to prasītājam ir radīti zaudējumi vismaz likumisko 6% procentu apmērā no īpašuma iegādē un būvniecībā ieguldītajiem līdzekļiem.

[7.2] Atbildēja lietā nav apstrīdējusi prasītāja iesniegtos pierādījumus par strīdus nekustāmajā īpašumā ieguldītajiem līdzekļiem.

Proti, ar Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu ir nodibināts, ka prasītājs 2007.gada 20.septembrī strīdus zemesgabala ¼ domājamo daļu no /pers. I/ iegādājies par 40 000 EUR.

[7.3] Savukārt, mājas celtniecībā ieguldītos līdzekļus prasītājs pierādījis ar šādiem rēķiniem un maksājumiem:

1) EUR 49973 2007.gada 1.oktobrī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2007.gada 1.oktobra rēķins Nr.100711; DnB Nord AS konta izraksts, lietas 1.sējums 52.,53.,58.,59.lapa);

2) EUR 25016 2007.gada 25.oktobrī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2007.gada 1.novembra rēķins Nr.110711; DnB Nord AS konta izraksts, lietas 1.sējums 54.,55.,58.,59.lapa);

3) EUR 25016 2007.gada 21.novembrī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2007.gada 16.novembra rēķins Nr.110715; DnB Nord AS konta izraksts, lietas 1.sējums 56.,57.,58.,59.lapa);

4) EUR 15000 2008.gada 7.janvārī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 2.janvāra rēķins Nr.070111; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 60.,61.,62.,63.lapa);

5) EUR 5042,47 2008.gada 25.janvārī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 23.janvāra rēķins Nr.070115; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 64.,65.,66.,67.lapa);

6) EUR 5049 2008.gada 19.februārī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 14.februāra rēķins Nr.080216; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 68.,69.,70.,71.lapa);

7) EUR 6243,04 2008.gada 3.oktobrī par mājas celtniecību (daļēji SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 22.septembra rēķins Nr.080922; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 72.-74.,76.,77.lapa);

8) EUR 2000 2009.gada 15.janvārī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 22.decembra rēķins Nr.12081112; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 82.,83.,80.,81.lapa);

9) EUR 3000 2009.gada 18.februārī par mājas celtniecību (SIA /Nosaukums B/ 2009.gada 9.februāra rēķins Nr.02091102; Rabobank konta izraksts, lietas 1.sējums 84.-87.lapa).

[7.4] Zaudējumu pamatošanai prasītājs iesniedzis arī 2008.gada 29.oktobra /pers. I/ apliecinājumu par skaidras naudas saņemšanu EUR 4842,33 (LVL 3403,21) 2008.gada 29.oktobrī par SIA /Nosaukums B/ 2008.gada 22.septembra rēķinu Nr.080922, taču šo summu nav pamata attiecināt uz prasītājam nodarītajiem zaudējumiem, jo minētais apliecinājums veikts privātā kārtā, līdz ar to tiesas kolēģijai nav iespējams pārbaudīt, vai tajā minētie fakti ir patiesi, kā arī, ka apliecinājumu parakstījusi attiecīgā persona. Turklāt, šo summu samaksājusi /pers. K/. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka šī persona darbojusies prasītāja vārdā un uzdevumā (lietas 1.sējums 78.-79.lapa).

[7.5] Līdz ar to pierādītā īpašumā ieguldīto līdzekļu summa ir 176 339,51 EUR, no kuras aprēķināmi 6% gadā par laiku no 2011.gada

7.jūnija līdz 2017.gada 24.maijam jeb par 5 gadiem un 358 dienām jeb 63 276,69 EUR (10 580,37 EUR gadā, 28,98 EUR dienā).

[8] Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pirmās instances tiesa pareizi ir konstatējusi lietas faktiskos apstākļus un devusi tiem pareizu juridisko novērtējumu, kā arī objektīvi un vispusīgi novērtējusi pierādījumus, līdz ar ko ir pamats atzīt, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums prasības noraidīšanai šajā daļā ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ atbilstoši Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem Civillietu tiesu kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai un neatkārto spriedumā minētos argumentus.

No Civillikuma 1635. panta izriet, ka aizskārējs ir atbildīgs par nodarīto kaitējumu, ciktāl viņu par šo darbību var vainot, proti, morālais kaitējums jāatlīdzina vainīgajai personai.

Savukārt, lai būtu pamats no atbildētājas prasīt kaitējuma atlīdzību, nepietiek ar tās neatļautas darbības konstatēšanu, prasītājam jāpierāda arī kaitējuma esamība un cēloniskais sakars starp neatļauto darbību un kaitējuma esamību.

Izskatāmajā lietā ir konstatēta atbildētājas prettiesiska rīcība, līdz ar ko tiesai jānoskaidro, vai ar šo darbību prasītājam nodarīts morālais kaitējums.

Prasītājs morālā kaitējuma atlīdzību pamatoto ar reputācijas kaitējumu pret potenciālajiem kredītu devējiem, stresu un veselības kaitējumu prasītājam un viņa ģimenei, ko radījušas bailes par finansiālo drošību.

Konkrētajā gadījumā prasītājam ir jāpierāda tie apstākļi (fakti), ar kuriem viņš saista kaitīgo seku iestāšanos, jo likumdevējs šajā situācijā nav paredzējis kaitīgo seku (garīgas vai fiziskas ciešanas) prezumpciju.

Turklāt „ne katras garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības (bezdarbības) rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu, rada morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu" (sk. *Augstākās tiesas Senāta 2013. gada 15. februāra spriedumu lietā Nr. SKC-0026 (Nr.C32272209)*).

Pirmās instances tiesa pareizi secinājusi, ka prasītājs nav pierādījis kaitējuma esamību, jo lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apstiprinātu, ka un pret kādiem kredītu devējiem ir kritusies prasītāja reputācija, kā tas izpaudies un kādas tam bijušas sekas. Par nepamatotu atzīstams apelācijas sūdzības arguments, ka ārsts nav tiesīgs medicīnas dokumentos ierakstīt, kuras personas rīcības rezultātā prasītāja laulātajai stress radies, jo šajā spriedumā tiesa atzinusi atbildētājas rīcību par prasītāja tiesību aizskarošu sākot no 2011.gada 7.jūnija. Lietas izskatīšanas gaitā prasītājs nav pierādījis, ka laulātās ārsta apmeklējums sakarā ar trauksmes stāvokli 2010.gada janvārī saistīts ar atbildētājas rīcību.

Tā kā „neatļauta darbība" ir tikai viens no Civillikuma 1635.panta otrās daļas normas tiesisko sastāvu veidojošiem apstākļiem (sk. *Senāta 2012. gada 27.septembra spriedumu lietā Nr. SKC – 309/2012*), nekonstatējot pārējos, prasība šajā daļā ir noraidāma.

[9] Ar spriedumu jāizlemj jautājumi, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu.

[9.1] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa paredz, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Prasītājs samaksājis valsts nodevu par prasību pirmās instances tiesā 3486,05 EUR (3416,05 EUR par mantisko prasību un 70 EUR par nemantisko prasību) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus par pavēstu piedziņu 3,20 EUR.

Par apelācijas sūdzību prasītājs samaksājis valsts nodevu 392,97 EUR (par mantisko prasību 2862,97 EUR, nemantiskā prasība 70 EUR).

Atbilstoši proporcionalitātes principam, no atbildētājas par labu prasītājam piedzenama samaksātā valsts nodeva par prasību 1191,63 EUR (ņemot vērā prasības summu pirmās instances tiesā, prasība tiek apmierināta 34,88% apmērā) ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,12 EUR. Par apelācijas sūdzību samaksātā valsts nodeva atlīdzināma 1378,52 EUR (atbilstoši apelācijas instancē uzturētajai prasības summai prasība apmierināta 48,15%), kopā atlīdzināmi tiesas izdevumi 2571,27 EUR.

Pierādījumus par citiem tiesāšanās izdevumiem prasītājs nav iesniedzis.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu ir nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par naudas summas piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 430., 432., 434.pantiem, tiesas kolēģija

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. A/ (*/pers. A/*) prasību pret Luminor Bank AS.

Piedzīt no Luminor Bank AS, reģistrācijas Nr. 11315936, juridiskā adrese Liivalaia 45, 10145, Tallina, Igaunijas Republika, par labu /pers. A/ (*/pers. A/*), dzimušam /datums/, zaudējumus 63 276,69 EUR (sešdesmit trīs tūkstoši divi simti septiņdesmit seši *euro* un 69 centi) un tiesas izdevumus 2571,27 EUR (divi tūkstoši pieci simti septiņdesmit viens *euro* un 27 centi).

Samaksa veicama kontā (IBAN): /konta numurs/, Rabobank, SWIFT:RABONL2U.

Atzīt prasītājam tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no piedzītās zaudējumu summas (63 276,69 EUR).

Noraidīt prasību daļā par zaudējumu 68 115,89 EUR, morālā kaitējuma atlīdzības, nepatiesu ziņu atsaukšanas un atvainošanās vēstules publicēšanu.

Noteikt atbildētājai termiņu sprieduma labprātīgai izpildei, daļā par naudas līdzekļu piedziņu, 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Z.Zaiceva

Tiesnese L.Vēbere

Tiesnese J.Mauliņa